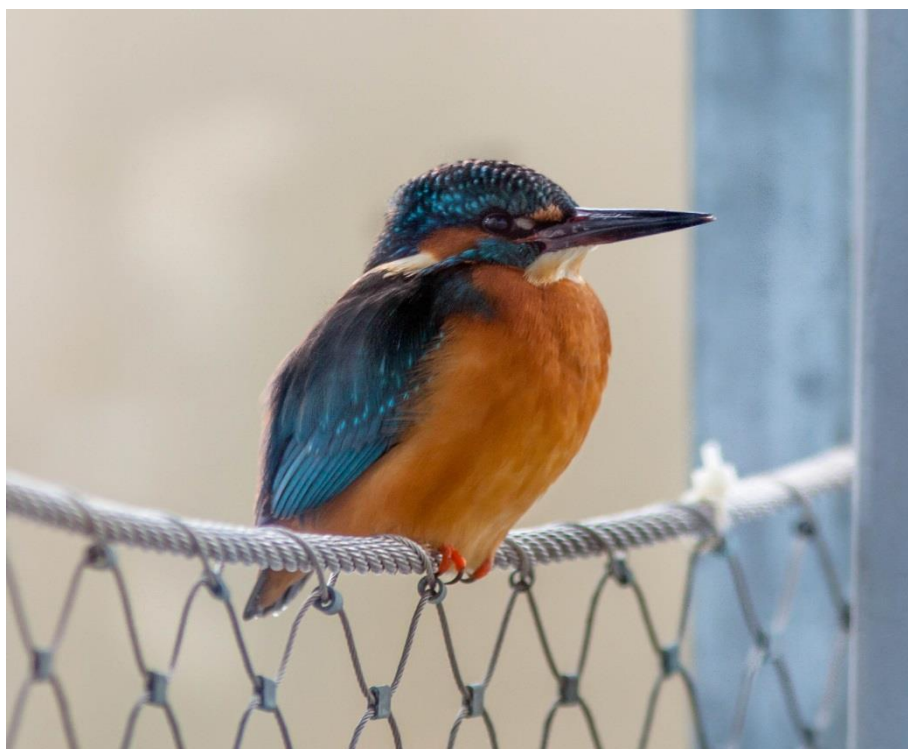

Naturvårdsverkets ärendenr: NV-06890-15

VERKSAMHETSPLAN för naturum
Vattenriket

2015-12-01

Förslag till verksamhetsplan för naturum *Vattenriket* År 2016 År 2017-2020

"Det artar sig i Vattenriket" Foto Hans Cronert

Innehåll

1.	SYFTE	4
1.1.	Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer (rapport 5376)	4
1.2.	Lokala och regionala syften för det egna naturumet	4
2.	MÅL	5
2.1.	Mål 2015	5
2.2.	Mål 2016-2019	7
2.3.	Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer	8
2.4.	Målgrupper för det egna naturumet	8
3.	ANALYS AV RISKER/MÖJLIGHETER	9
3.1.	Nuläge	9
3.2.	Möjligheter	9
3.3.	Risker	10
4.	NATURUMS VERKSAMHET	11
4.1.	Övergripande planering för nästa år	11
4.2.	Teman	11
4.3.	Programverksamhet	12
4.4.	Tillfälliga utställningar	13
4.5.	Kommunikationsinsatser	13
5.	PERSONAL	14
6.	KOMPETENSUTVECKLING AV PERSONAL	15
6.1.	Nästa år	15
6.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)	15
7.	PLAN FÖR FÖRNYELSE AV FAST UTSTÄLLNING	15
7.1.	Nästa år	15
7.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)	16
7.3.	Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning	16
7.4.	Förankring	16
8.	FASTIGHET/LOKALER	16
8.1.	Nästa år	16
8.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)	16
9.	ANNAN UTVECKLING	17
9.1.	Nästa år	17
9.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2016-2019)	17
10.	UPPFÖLJNING	18
10.1.	Besökarundersökningar	18
10.2.	Naturumstatistik	18
10.3.	Tankelistning	18
11.	BUDGET FÖR NATURUM	19

Sammanfattning

Naturum Vattenriket går in i det sjätte verksamhetsåret med stabila besökssiffror på över 100 000 årliga besökare, med välbesökta programpunkter och med en uppskattad upplevelserik utställning. Under 2016 fortsätter vi bygga programverksamheten på teman som speglar såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket.

Här följer utan inbördes prioritering ett antal punkter om står särskilt i fokus under 2016 utifrån årstemat "Artrika Vattenriket".

PUBLIKA AKTIVITETER

- Fokus på artrika Vattenriket och ekosystemtjänster.
- Möta besökare vid Pulken i trantider.
- Visa vägen ut till upprustade besöksplats Utemuseum Hercules.
- Fortsätta utveckla aktiviteten Lugn av naturen med qigong.
- Bidra till vandringseventet Euroorando.
- Arrangera och delta i ett antal större evenemang bland annat Gökotta och nyinvigning vid Utemuseum Hercules, Biologiska mångfaldens dag, Nationaldagen, Invigning Sydostleden, Bioblitz, Euroorando samt BIOSFÄR 2016.

BOKNINGSBARA AKTIVITETER

- Fortsätta med tidigare bokningsbara paket samt utveckla ett nytt bokningsbart paket kring "Artrika Vattenriket".

PEDAGOGISK VERKSAMHET

- Fokus på att nå fler gymnasieklasser.
- Ge stöd för busskostnader till klasser i samarbete med vänföreningen Vattenrikets vänner.
- Arbeta fram material till uteklassrum på webb och i fält.
- Genomföra Biosfärläger med artrikt tema.

UTSTÄLLNING OCH INFORMATION

- Ta fram ny artrik film till filmsimulatorn Opteryx.
- Göra nytt informationsmaterial om naturum och Vattenriket samt låta översätta till de stora turist- och invandrarspråken.
- Skapa en printkioskfunktion för utskrift av informationsmaterial i pdf-format.
- Arbeta tillsammans med naturfotograf i bokprojekt.

NATURUMS NÄROMRÅDE

- Få till stånd ny mångfaldsstig för artrika guidningar i närområdet.
- Delta i planeringsarbetet kring att skapa rekreationsområde på deponiområdena nära naturum.

1. Syfte

1.1. Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

”Naturum är till för alla. Det ska vara en plats där man känner sig välkommen, oavsett förutsättningar eller intressen. Här ska man bli inspirerad att uppleva naturen. Här väntar en upplevelse man inte förväntade sig. När vägen till naturen går genom naturum kan besökaren förvänta sig hög kvalitet och ett mervärde. Naturum engagerar, berikar och erbjuder kunskap och upplevelser. Naturum ger besökaren en känsla av att man vill komma tillbaka, igen och igen.”

I syftet ingår att genom verksamheten vid naturum:

- *välkomna besökaren genom att vägleda om vad man kan se, uppleva och göra i området,*
- *inspirera besökaren till att uppleva och vistas i naturen, skapa nyfikenhet och bidra till förståelse och engagemang för natur och naturvård,*
- *fördjupa besökarens förståelse för naturområdet; förklara vad som hänt, händer och varför det sker,*
- *bidra till att öka besökarens kunskap om ett naturområdes naturvetenskapliga, natur-, kultur- och upplevelsemässiga värden samt hur människan använt sig av och påverkat naturen,*
- *motivera besökaren att använda naturområdet på ett sådant sätt att områdets natur-, kultur- och andra upplevelsemässiga värden bevaras långsiktigt,*
- *arbeta för att skola och annan undervisning ska besöka och använda naturum,*
- *ge information om hur tillgängligt det är i område, hur man tar sig dit och hur man hittar där,*
- *sprida kännedom om en trakts naturskyddade områden och andra besöksmål för friluftslivet.*

1.2. Lokala och regionala syften för det egna naturumet

Naturum Vattenriket är mötesplats och besökscenter i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike, ett stort område med mycket höga och varierade naturvärden. I området finns över 20 besöksplatser som naturum visar vägen ut till.

Syften för naturum Vattenriket är bl a.

- Att bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer för Biosfärområden genom det svenska Biosfärprogrammet.
- Att vara den naturliga mötesplatsen i Biosfärområde Vattenriket.
- Att visa vägen ut i Vattenriket.
- Att bidra till delaktighet och engagemang för Vattenriket i bygden.
- Att vara en resurs i Kristianstads kommuns övergripande arbete med att vara en attraktiv kommun med en långsiktigt hållbar livsmiljö, t ex genom att uppfylla målen i kommunens styrkort om Friska ekosystem.
- Att vara en av Kristianstads stora attraktioner inom besöksnäring samt bidra till att utveckla en hållbar turism i Vattenriket.

2.Mål

2.1. Mål 2016

NATURUM SKALL VARA EN NATURLIG MÖTESPLATS OCH BESÖKSCENTER FÖR BIOSFÄROMRÅDE VATTENRIKET, vilket bl a innebär:

- Naturum skall vara en viktig del i Biosfärområdets arbete med att uppfylla styrkortets mål om Friska ekosystem.
- Naturum skall vara öppet mer än 320 dagar med fri entré.
- Naturum skall under 2016 ha fler än 100 000 besökare.
- Naturum skall verka för att konferenser och möten som rör arbetet i Biosfärområdet förläggs till naturum. Minst 10 större möten med anknytning till arbetet i Biosfärområdet förläggs till naturum.
- Naturum skall erbjuda naturvägledning av hög kvalitet. Minst 100 grupper bokar naturvägledning under 2016.

NATURUM SKALL HA ETT RIKT OCH VARIERAT PROGRAMUTBUD FÖR ALLA ÅLDRAR OCH OLIKA MÅLGRUPPER, vilket bl a innebär:

- Att naturum under året skall erbjuda ett varierat program utifrån årets huvudtema "Det artrika Vattenriket". Minst 400 programpunkter erbjuds.
- Att naturum i det arbetet skall samarbeta med lokala intressenter för att bredda programutbudet. I programrådet ingår minst 5 externa parter.

NATURUM SKALL VISA VÄGEN IN I VATTENRIKET, vilket bl a innebär:

- Att naturum under 2016 skall fortsätta öka fokus på att "få ut besökare från naturum" genom att förlägga programaktiviteter som vandringar och cykelturer till besöksplatser i biosfärområdet.
- Att naturum skall fortsätta utveckla naturvägledning som verktyg och kunskapsfält. Under 2016 fokuserar vi på *det artrika Vattenriket* och *att kommunicera ekosystemtjänster*.

- Att naturum skall bidra i arbetet med vandringseventet Euroorando som genomförs i september 2016 genom att leda minst tre vandringar.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT ÖKA DELAKTIGHETEN OCH ENGAGEMANGET FÖR VATTENRIKET I BYGDEN, vilket bl a innebär:

- Att naturum fortsätter samarbetet med vänföreningen Vattenrikets vänner och andra lokala organisationer med intresse för Vattenrikets värden.
- Att naturum fortsätter bidra i arbetet med att utbilda Biosfärambassadörer. Minst 30 nya ambassadörer utbildas under 2016.

NATURUM SKALL ERBJUDA VERKSAMHET FÖR FÖRSKOLA/ GRUNDSKOLA, GYMNASIUM OCH SFI SAMT UTVECKLA NYA PEDAGOGISKA METODER, vilket bl a innebär:

- Att naturum under 2016 fortsätter ta emot skolkasser. Minst 80 skolklasser omfattande 1600 elever besöker under 2016 naturum.
- Att naturum skall genomföra Biosfärläggret 2016 med temat *Det artrika Vattenriket*. Årligen erbjuds plats åt 30 barn elever.
- Att naturum skall fortsätta samarbetet med Biosfärenhetens ekologer och de projekt som genomförs i Biosfärområdet.
- Att naturum utvecklar två uteklassrum, ett vid Vramsån och ett vid Helge å, som pedagoger självständigt kan använda. Två uteklassrum utvecklas.

NATURUM SKALL SAMARBETA MED LÄROSÄTEN PÅ UNIVERSITETSNIVÅ, vilket bl a innebär:

- Att naturum tillsammans med kollegor på Biosfärenheten skall bidra till att genomföra forskarkonferensen BIOSFÄR 2016 tillsammans med Högskolan Kristianstad.
- Att naturumföreståndaren tillsammans med kollegor på Biosfärenheten är involverad i ett flertal större forskningsprojekt som bedrivs vid Högskolan Kristianstad och Stockholms Universitet. För 2016 prioriteras tiden till forskningsprojekt inom ekosystemtjänster.

NATURUM SKALL HJÄLPA TILL ATT TA FRAM OCH SPRIDA INFORMATION OM VATTENRIKET FÖR OLIKA MÅLGRUPPER, VIA OLIKA KANALER OCH SÄTT ATT KOMMUNICERA vilket bl a innebär:

- Att naturum är delaktigt i de informationssatsningar som kommer att genomföras från Biosfärenhetens sida under året. Under 2016 är det fokus på det artrika Vattenriket, ekosystemtjänster samt på besöksplats Hercules.
- Att naturum skall fortsätta förbättra utställningen i naturum. Under 2016 läggs fokus på att få fram en ny film till Opteryx.
- Att naturum skall förbättra informationen på andra språk än svenska. Under 2016 skall vi ta fram informationsmaterial på de fem största nysvenska språken i Kristianstad.
- Att fortsätta använda facebook som kanal för informationsspridning i vårt dagliga arbete. Under året är målet att passera 2 300 gillare.
- Att fortsätta använda Instagram och #vattenriket med målet att under året få in 500 nya bilder taggade med #vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT LOCKA TURISTER TILL KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM ATTRAKTION SAMT BIDRA TILL ATT MÖTEN FÖRLÄGGS I KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM BIDRAGANDE ANLEDNING, vilket bl a innebär

- Naturum skall ha nära kontakt med personal inom Kristianstads kommun som arbetar med turismutveckling för att planera gemensamma satsningar och aktiviteter. Minst en gemensam marknadsföringsinsats genomförs under året.
- Naturum skall vara en resurs i Kristianstad vid stora evenemang som förläggs till staden. Målet är att minst fem större grupper som besöker Kristianstad utifrån ett annat evenemang även besöker naturum.

2.2. Mål 2017-2020

- Att naturum fortsätter att uppfylla Naturvårdsverkets krav och intentioner för naturum.
- Att naturum blir en allt viktigare del som mötesplats för Biosfärområde Vattenriket.
- Att naturum fortsätter att vara en viktig del i Kristianstads kommuns prioriterade uppgifter och på så vis bidrar till Kristianstads attraktivitet.
- Att naturum fortsätter ha generösa öppettider, omfattande programutbud, skolverksamhet och naturvägledning av hög kvalitet.
- Att naturum som arbetsplats är väl fungerande, satsar på en bra arbetsmiljö, nöjda medarbetare och får ”grönt ljus” i medarbetarenkät och andra arbetsmiljöutvärderingar.

- Att naturum skall vara delaktig i arbetet med att ta fram ett utemuseum vid havet under 2017 och i samband med det utveckla ett uteklassrum.
- Att arbeta för att naturums närområde från parkering till naturum får en utformning med ny entré, grillplats, uteklassrum och utelekplats i samband med planuppdraget som kommunens tekniska förvaltning, C4 Teknik, hanterar.
- Att arbeta för att utveckla en spångad led med gömsle i anslutning till naturumsjön tillsammans med bl a kommunens tekniska förvaltning, C4 Teknik.

2.3. Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

"Huvudsaklig målgrupp för naturumverksamheten är den breda allmänheten i alla åldrar utan speciella förkunskaper, både svenska och utländska besökare. Även återkommande eller särskilt kunniga besökare bör få utbyte av sitt besök. Detta kan ske genom fördjupningsmöjligheter och genom att verksamheten förnyas och utvecklas med omväxlande programverksamhet och tillfälliga utställningar."

Särskilt prioriterade grupper är:

- *Människor för vilka naturen är relativt okänd.*
- *Barn och unga. Naturvägledning och andra verksamheter anpassade för barn och unga ska finnas.*
- *De som kommer till naturum från skola och andra utbildningar.*

2.4. Målgrupper för det egna naturumet

Naturum Vattenriket skall vara en resurs för många olika målgrupper. Vi brukar använda mottot "inte bara för Fjällrävenfolket" för att spegla bredden som vi strävar efter. Alla målgrupper är lika viktiga för att bilda den helhet som naturum står för.

- Allmänhet, föreningar och företag från Kristianstad.
- Skolklasser och barnfamiljer i Kristianstad med omnejd.
- Turister och dagsbesökare från övriga delar av Skåne samt angränsande län.
- Studiegrupper från myndigheter, företag och kommuner.
- Inflyttade kommuninvånare från andra länder
- Utländska besökare, i synnerhet danska besökare.
- Rullstolsburna och andra besökare med funktionshinder.
- Högskole- och universitetsstudenter från t ex Kristianstad och Lund.
- Bussbolag med större grupper.

Punkt 3 beskriver omvärldsfaktorer som kan komma att påverka planeringen.

3. Analys av risker/möjligheter

3.1. Nuläge

Naturum Vattenrikets positiva trend håller i sig och naturum fortsätter att vara mycket välbesökt och uppskattat.

Arbetsmiljö

Vi utvecklar ständigt schemaläggning, planering av tid och arbetsuppgifter för att varaktigt kunna ha en god arbetsmiljö. Detta är särskilt utmanande eftersom vi har helårsöppet. Vi har tyvärr fortfarande en långtidssjukskrivning i personalen och tjänsten är tillsatt med ett vikariat.

Utställning

Utställningen är i ett gott skick men behöver hela tiden förnyas.

Övrigt

Naturums närområde i anslutning till parkeringsplats är i stort behov av utveckling. Ingen känsla av "entrée" finns och parkeringen har vuxit utan utformning. Det pågår just nu ett intressant planarbete kring utveckling av de gamla tippområdena Härlövs ängar och Härlövs backar i anslutning till naturum.

3.2. Möjligheter

Naturum skall fortsätta vara ett av de viktigaste besöksmålen i Kristianstads kommun och bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer för biosfärområden.

Arbetsmiljö:

Vi kommer även denna vinter att hålla stängt under vardagarna i januari månad för att underlätta för underhållsarbete på naturum. Detta kommer att ge välbehövlig tid för planering.

Under året måste en tillsvidarelösning komma till stånd på tjänsten som utställningsvaktmästare.

Utställningen:

Nu när alla brister i utställningen är åtgärdade kan vi se framåt och planera för nya delar i utställningen. Högst på listan är att få till stånd en ny film till *Opteryx*.

Övrigt

Vi märker stort intresse från många aktörer i närsamhället. Som ett exempel kan nämnas lokaltrafiken som i annonskampanjer kommer att ha med naturum

som ett mål som kan nås med kollektivtrafik och som bjudit in oss till en dialog om att utveckla kollektivtrafik till Vattenrikets besöksplatser.

Planarbetet kring Härlövs backar och ängar kan bidra till att skapa en fin entrémiljö runt naturum, med utvecklat uteklassrum, spångad led i våtmarkerna mot Vilans strandängar och nya miljöer att visa besökare ut till i anslutning till de gamla deponierna.

3.3. Risker

Naturums succé med långt över förväntat besöksantal som stadigt håller i sig utgör samtidigt som succé också den största risken genom att det är personalkrävande.

Arbetsmiljö

Personalens tid- eller brist på tid- är den största riskfaktorn. I kommunens medarbetarenkät visar resultaten fortfarande inte tillfredsställande balans mellan den tid som finns tillgänglig och de arbetsuppgifter som finns att lösa.

Sammanfattningsvis måste vi för att hantera dessa risker vara uppmärksamma på hur vi prioriterar tiden, samt bli ännu bättre på att använda vår tid på bästa möjliga sätt.

Tjänsten som utställningsvaktmästare är en helt nödvändig tjänst för verksamheten. Den är tillsatt med vikarie på grund av en långtidssjukskrivning. Under 2016 kommer troligen tjänsten att återbesättningsprövas i enlighet med kommunens riktlinjer.

Utställning

Vi har begärt medel i kommunens budget för en ny film till Opteryx, något vi bedömer som nödvändigt för att fortsätta locka besökare. I skrivande stund är budgeten inte fördelad ännu.

Övrigt

I planarbetet för tippområdena finns tankar på en "festplats" för stora konserter, cirkus mm i direkt anslutning till naturums parkering. Det är av största vikt att det man i planuppdraget nogsamt gör konsekvensanalys över om och hur det påverkar naturreservat Årummet som är naturums närområde.

Punkt 4 – beskriver de aktiviteter som bidrar till att syfte och mål uppfylls.

4. Naturums verksamhet

4.1. Övergripande planering för nästa år

Naturum Vattenrikets öppettider 2016 är:

Januari–mars: Tisdag–söndag kl 11-16.

April-september: Måndag–söndag kl 11-17.

Oktober- december: Tisdag–söndag kl 11-16.

Utöver detta är naturum öppet under förmiddagar mellan 8.00 och 11.00 för bokade skolklasser och gäster i hörsalen.

Naturum är stängt måndagar under vinterhalvåret. Naturum kommer också att hålla stängt vardagarna vecka 2, 3 och 4 i januari. Utöver detta är naturum enbart stängt midsommarafton, midsommardagen, julafton, juldagen, nyårsafton och nyårsdagen samt de dagar då vi vaxar golvet.

Detta betyder att naturum under 2016 planeras vara öppet för allmänheten och bokade grupper ca 320 dagar.

4.2. Teman

Naturum Vattenriket bygger programverksamheten på teman som skall spegla såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket. Under 2016 är det artrika Vattenriket som står i fokus.

- VINTER I VATTENRIKET 1/1-1/3
- TRANOR OCH ANDRA VÅRTECKEN 1/3-8/4
- DET ARTAR SIG I VATTENRIKET 9/4-15/6
- SOMMAR I VATTENRIKET 16/6-15/8
- NATURENS TJÄNSTER I VATTENRIKET 16/8-31/10
- FORSKARVECKOR 1/11-30/11
- JUL PÅ NATURUM 1/12-31/12

4.3. Programverksamhet

Programverksamheten knyts till de teman som beskrivits ovan. Varje tema omfattar ett stort antal programpunkter med allt från exkursioner, via lunchföredrag till familjeaktiviteter. Utöver detta program erbjuder vi en daglig visning alla veckans dagar, samt fiskprat varje helg. Vårens program bifogas.

Naturums program kommer under 2016 ut i tre versioner, ett vårprogram, ett sommarprogram och ett höstprogram. Programbladen trycks i en upplaga på 7 000 exemplar och informationen om programpunkterna sprids såväl via vårt tryckta program, som via hemsida, blogg, nyhetsmail och facebook samt till tidningar och kommunens evenemangskalender.

Särskilt vill vi lyfta fram följande aktiviteter planerade för 2016:

- I vintertemat kommer vi att fortsätta med fokus på örnar, genom örnutfordring och örnsparing på Isternäset, örnbuss och örnföredrag.
- Naturvägledarna kommer varje söndag i vinterprogrammet att genomföra en programpunkt "Vinterliv i Vattenriket".
- Under februarilovet står våra traditionella uteaktiviteter i fokus. Det blir Djurolympiad och Bygga bo (holkb bygge) – aktiviteter som hålls vid naturums paviljong.
- När tranorna kommer flyttar naturum under en veckas tid bemanningen ut till Pulken och möter besökare från när och fjärran där.
- Under våren står det artrika Vattenriket i fokus. En ny mångfaldsstig kommer att lanseras och naturvägledarna leder varje söndag programpunkten "Artig söndagsvandring" för att hjälpa till att upptäcka stort och smått i grönskan och lära ut om naturens fiffiga lösningar.
- I maj invigs också vår nya håvningsbrygga med regelbundna programpunkter "Bland klodyvlar och fiskiglar" under helgerna.
- Utemuseum Hercules nyinvigs med gökotta och därmed flyttar också en del programpunkter ut till den myllrande mångfalden vid besöksplats Hercules.
- Under juni månad kommer cykelleden Sydostleden att invigas.
- Under sommaren återupptar vi qigongen på takterassen.
- Under sensommaren planerar vi att genomföra en Biobliz.
- I september genomförs vandringseventet Eurorando där vi står för vandringar längs Linnérundan.
- I november genomförs den årliga forskningskonferensen BIOSFÄR 2016
- Vi kommer under hela året att fortsätta med vår serie Prat efter mat som är ett lyckat koncept. Fokus under året blir på artrika föreläsningar.
- Familjeaktiviteter kommer fortsatt att vara prioriterat och i fokus.

4.4. Tillfälliga utställningar

Följande tillfälliga utställningar planeras för 2016:

- En ny årsutställning om det artrika Vattenriket tas fram och placeras vid barnhörnan.
- Fotoutställningen Dammliv av Johan Hammar är beställd till hörsalen under maj och juni.
- Tillfälliga utställningar i anslutning till våra teman placeras på galler runt Opteryx.
- Under provfisket av mal i augusti tar vi in några små malar till vårt tillfälliga akvarium.

4.5. Kommunikationsinsatser

Vi arbetar i ett brett perspektiv med kommunikationsinsatser och genomför dessa tillsammans med Biosfärenhetens informationsansvarig.

Vi kommer under 2016 att fortsätta arbeta med kommunikationen via hemsida, nyhetsblogg, facebook, föredrag, media, foldrar, broschyrer och filmer.

Hemsidan är kittet som håller ihop Vattenrikets information. För många är det den första kontakten med Vattenriket. Här finns information om allt från biosfärbudet, landskapet, våra besöksplatser, projekt och rapporter till naturums öppettider och program. Sidan fungerar både som ett stort arkiv och som en webbtidning genom vår nyhetsblogg. Årligen har vi runt 300 000 besök på hemsidan av runt 100 000 unika personer. Under 2016 kommer hemsidan att omarbetas, både tekniskt och innehållsmässigt.

Som ett komplement finns naturum Vattenriket på facebook, där över 2 000 personer följer oss. Vi använder facebook både för att berätta om vad som händer i naturen i Vattenriket, om naturums aktiviteter och för att puffa för nyheterna på blogginläggen på hemsidan. Under 2016 kommer vi att fortsätta utveckla vårt facebook konto.

Vi använder också instagram, både för att dela med oss av bilder och nyheter, men också för att lansera hashtaggen #vattenriket som allt fler använder. Bilder taggade med #vattenriket visas i realtid på stor TV på naturum. Under 2016 satsar vi på att publicera mer nyheter/bilder genom vår användare Vattenriket och därigenom få fler följare på instagram.

Naturum och Vattenriket beskrivs i en rad foldrar och broschyrer. Under 2016 kommer nytt informationsmaterial att tas fram för målgruppen nyanlända. Vi kommer att låta översätta till de fem vanligaste invandrarspråken i Kristianstad och skapa en printkioskfunktion- en touchskärm och en skrivare så att man själv kan skriva ut information om naturum och Vattenriket på sitt eget språk.

Vi samarbetar med en lokal naturfotograf, filmare och författare i ett bokprojekt med arbetstiteln "Vingar över Vattenriket". Boken kommer att ges ut på svenska, engelska och tyska med planerad utgivning mars 2017.

Punkt 5 - 9 beskriver vilka resurser som krävs för att uppfylla aktiviteterna under punkt 4.

5. Personal

Naturum Vattenriket kommer att ha öppet fler än 320 dagar och över 1 800 timmar för allmänheten. Utöver detta är naturum öppet för skolklasser och andra besökande grupper ytterligare ca 500 timmar.

Den personal som finns på naturum Vattenriket under 2016 är:

- Naturumföreståndare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturpedagog (100%)
- Naturumvaktmästare (100%)
- Administratör (100%)
- Marknadsföring (50%)
- Timanställda kompletterar ordinarie personal under helg och semester

För varje naturum ska planerade öppettider och personalinsats anges enligt nedanstående tabell. Fyll endast i siffror. Eventuella kommentarer till uppgifterna kan göras i text under tabellen.

Excel-tabell (dubbelklicka i tabellen).

Öppettider, besök och bemanning					
Månad	Antal besök	Antal öppettimmar	Antal öppetdagar	Antal bemanningsdagar	Antal bemanningstimmar
Januari	4374	80	16	145	1147
Februari	7521	125	25	150	1182
Mars	8891	140	28	150	1182
April	10313	180	30	140	1100
Maj	12719	186	31	156	1224
Juni	12957	174	29	140	1082
Juli	18674	186	31	128	1058
Augusti	12317	186	31	134	978
September	10823	180	30	157	1231
Oktober	7159	135	27	140	1112
November	6752	130	26	140	1112
December	5184	110	22	105	872
Summa	117684	1812	326	1685	13280

6. Kompetensutveckling av personal

6.1. Nästa år

Under 2016 kommer vi att fokusera på vårt årstema artrika Vattenriket samt ekosystemtjänster. Vi avser också att fortsätta utveckla vår kunskap och våra färdigheter inom förra årets tema "Lugn av naturen", framförallt inom qigong. Vi ser också till att så många som möjligt kan ta del av de kunskapsförhöjande föredrag vi genomför på naturum.

- Januari: Kurs qigong samt uppstartsdag naturumpersonal (alla)
- Januari: Förenkla helt enkelt- ett positivare företagsklimat (KM)
- Januari: Ekosystemtjänster (kompetensutveckling i grupp)
- April: Naturum regionträff (KM och en medarbetare)
- April: Enhetsdagar för Biosfärenheten (alla)
- Augusti: Studieresa (alla)
- September: Naturum nationell träff (KM, CW)
- November: Biosfär 2016, forskningskonferens (alla)
- Kompetensutveckling genom de föredrag som erbjuds inom naturums program under året (alla)
- Hjärt- och lungräddning uppdatering (alla)
- Brandskyddsutbildning (TÅ)
- Utöver detta bestäms i samråd med respektive medarbetare lämplig utbildning inom prioriterade områden

6.2. Nästföljande fyraårsperiod (2017-2020)

Under en femårsperiod planerar vi en kompetensutveckling inom områdena:

- Fortsatt kompetensutveckling ekosystemtjänster.
- Troligtvis utbildning för att publicera material på webben för flera.

7. Plan för förnyelse av fast utställning

7.1. Nästa år

Under 2016 kommer vi att fortsätta förbättra utställningen i naturum utifrån följande plan:

- Nyproduktion av text och bild i montern "Alla tiders vatten".
- Nyproduktion av årsutställning med tema "artrika Vattenriket".
- Planering och genomförande av "Opteryx 3.0".
- Printkioskfunktion för utskrift av A4-material på många språk.
- Modulen "Biosfär" uppdateras med 2015 års händelser.
- Bygga monter för vackra fågelböckerna (Wrights).
- Översyn av all utställningsteknik inklusive Opteryx i januari.
- Utbyte av mediaspelare.

7.2. Nästföljande fyraårsperiod (2017-2020)

- Färdigställande och utbyggnad av printkioskfunktion med mer material och fler språk.
- Årligen uppdatera modulen "Biosfär" med varje års viktigaste händelser.
- Årlig nyproduktion av årsutställning.
- Utbyte av halogenlampor i utställning.
- NFC-koder i utställning.
- Planering och genomförande av "Opteryx 4.0" år 2019.

7.3. Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning

De personella resurser som krävs utgörs av del av tid från Vattenrikets info-grupp som utgörs av tre personer. En rimlig uppskattning av nedlagd tid för de planerade förbättringarna av naturums utställningar är 200 timmar.

I driftsbudget för 2016 finns tillräcklig summa avsatt för att genomföra det som beskrivs ovan.

7.4. Förankring

Nya förslag till utställningsdelar tas fram tillsammans i biosfärenhetens infogrupp och diskuteras tillsammans med medarbetare samt med externa kunskapsnoder t.ex. Fågelklubb eller Fiskevårdsområde. Budget arbetas in i naturums budget för kommande år.

8. Fastighet/lokaler

8.1. Nästa år

Under 2016 och framöver kommer flera större saker att åtgärdas i naturums byggnad som del i 5-års garantibesiktningen:

- Styr- och reglersystemet.
- Ventilation.
- Inbrottslarm.
- KNX-paneler som styr utställning och belysning.
- Hörslinga hörsalen.
- Golvet som slagit sig i hela bygganden.

Ansvarig för detta är kommunens tekniska förvaltning. En del av åtgärderna kommer att kunna utföras under januari månad då naturum är stängt.

8.2. Nästföljande fyraårsperiod (2017-2020)

Arbetena med att åtgärda garantifelen fortsätter troligen under 2017.

9. Annan utveckling

9.1. Nästa år

Fokus kommande två år ligger på artrika Vattenriket och på ekosystemtjänster. I samband med detta kommer vi att använda en ny stig i anslutning till naturum. Stigen kommer att skapas och underhållas av Naturvårdsskötselorganisationen vid kommunens tekniska förvaltning. Längs stigen kommer vi att genomföra programpunkten "Artig söndagsvandring" under våren 2016.

Ett större arbete som kommer att påverka naturums närområde är planarbete för att skapa rekreationsområde på de gamla deponiområdena både öster och väster om Härlövsängaleden. Delar av tippområdet utgörs idag av Naturreservat Årummet. Vi har nära kontakt med tekniska förvaltningen som håller i planarbetet som bland annat omfattar att skapa en helt ny entré till naturum från parkeringen.

Vi kommer att fortsätta vara delaktiga i utbildningen av Biosfärambassadörer. Detta innebär t ex att vi samkör flera av naturums programpunkter med ambassadörernas utbildning.

Vi kommer också att vara fortsatt delaktiga i vänföreningen Vattenrikets vänners arbete, både genom att upplåta lokal för deras möten, vara delaktiga i styrelsemötena och samarbeta runt programpunkter.

Ett större arbete är att medverka i att ta fram ett handlingsprogram för Biosfärområdet för kommande tioårsperiod.

9.2. Nästföljande fyraårsperiod (2017-2020)

Biosfärområdets handlingsprogram för kommande tioårsperiod kommer att antas under 2016. I det programmet slås Biosfärområdets och naturums fokusområden för kommande tioårsperiod fast. Följande planer är därför lite lösa i kanten och utgör mer tankar än planer.

Arbetet med rekreationsområde på deponin kommer att fortsätta under många år framöver.

Under 2017 kommer en ny bok om Vattenriket att se dagens ljus. Den skrivs av författaren och fotografen Patrik Olofsson i nära samarbete med oss.

Ett fortsatt fokus på havet kommer under 2017 att leda fram till ett nytt utemuseum med uteklassrum vid havet.

Vi planerar för att göra en ny Optyryxfilm var tredje år vilket skulle innebära premiär för Optyryx 4.0 år 2019.

Punkt 10 beskriver hur verksamheten planeras att följas upp.

10. Uppföljning

10.1. Besökarundersökningar

Under 2016 planerar vi att för tredje gången genomföra en större enkätundersökning som leder fram till en turistekonomisk bedömning av naturums och Vattenrikets effekter.

Vi fortsätter också med våra omfattande kvantitativa undersökningar av naturums besöksantal, antal deltagare på aktiviteter samt besöksantal till Vattenrikets besöksplatser i landskapet.

10.2. Naturumstatistik

Statistiken rapporteras löpande enligt riktlinjer.

10.3. Tankelistning

Ingen planerad tankelistning för 2016.

Punkt 11 beskriver beräknade intäkter för naturum samt kostnader för personal, lokaler, verksamhet och utställning (punkt 4-9).

Punkt 11 redovisas i en särskild excelfil.

11. Budget för naturum

Redovisas separat i excelfil.